

Економіка підприємств

УДК 336.221

JEL H21, H25, R30

І. В. Алексєєв, С. В. Паранчук, О. С. Червінська, Н. Г. Синютка

Управління податковим навантаженням підприємств

Обґрунтовано сутність поняття «податкового навантаження» та оцінено його вплив на вітчизняну економіку. Встановлено, що державна податкова політика в Україні здебільшого зорієнтована на максимальне застосування фіскальної функції. Недосконале податкове законодавство не забезпечує сприятливих умов для функціонування підприємств регіонів і створює надмірний податковий тягар на них. Сформульовано авторську інтерпретацію терміна «податкове навантаження». Розглянуто рівень податкового навантаження та його значення для окремих податків на мікрорівні (підприємствах регіонів). Виокремлено локальні (мікро- та макроекономічні) заходи оптимізації. Узагальнено дані податкового навантаження підприємств європейських країн у вигляді ставок податків, а також основні напрями податкового планування на підставі зарубіжного досвіду. Запропоновано основні напрями управління податковим навантаженням в Україні в контексті подальших перспектив розвитку та європейської інтеграції.

Ключові слова: система оподаткування, податкове навантаження, податкове планування, оптимізація податкового навантаження, податкові пільги.

Система оподаткування відіграє важливу роль у забезпеченні умов функціонування підприємств будь-якої країни. Здійснюючи розподіл прибутків платників, система оподаткування має рівномірно розподіляти податковий тягар між різними як за розміром, так і за видами діяльності, категоріями суб'єктів господарювання.

Сучасні умови функціонування бізнесу, зокрема малого та середнього, через відсутність досконалого податкового законодавства та стимулів його розвитку значною мірою ускладнюються високим рівнем податкового навантаження. Зазначене й визначає актуальність обраного об'єкта наукового дослідження.

Оцінка рівня податкового навантаження підприємства розглядається багатьма вітчизняними вченими, серед яких: Я. Б. Дропа, Ю. Б. Іванов, Т. С. Клебанова, А. І. Крисоватий, І. А. Майбуров, Л. І. Новосельська, А. М. Соколовська, Г. С. Ястребова, І. Чабан та ін. Існує значна кількість методик розрахунку рівня податкового навантаження, однак єдиного підходу щодо визначення цього показника ще не запропоновано.

Мета роботи: пропозиції щодо уточнення визначення поняття «податкове навантаження», удосконалення порядку розрахунку часткового та інтегрального показника податкового навантаження для певних суб'єктів господарювання, розроблення рекомендацій щодо його оптимізації.

Податки є одним з головних чинників впливу держави на фінансовий стан суб'єктів господарювання. Проблемою державної політики у сфері оподаткування є те, що вона зорієнтована на максимальне застосування фіскальної функції, при цьому не забезпечуючи стабільних умов для функціонування підприємств регіонів, яке пов'язано з недосконалим законодавством і надмірним податковим навантаженням на них, що призводить до значних збитків у діяльності та приховування доходів підприємствами [1, с. 135-140].

Під податковим навантаженням (податкова квота – доля податку в доході платника) слід розуміти загальну кількість податків, зборів та інших платежів у вартісному вираженні, які суб'єкт господарювання має сплатити до бюджетів і цільових фондів, відповідно до чинного податкового законодавства [5, с. 309]. Виходячи з цього положення податкове навантаження слід розглядати і розраховувати окремо для кожного податку, з урахуванням особливостей кожної з податкових баз. По-перше, розглянемо податкове навантаження з податку на додану вартість (ПДВ).

© І. В. Алексєєв, С. В. Паранчук, О. С. Червінська, Н. Г. Синютка, 2016.

Відповідно до затвердженого Порядку формування плану-графіка проведення документальних планових перевірок платників податків [9], податкове навантаження на платника з податку на додану вартість визначається як відношення податку на додану вартість до доданої вартості:

$$ПН_{ПДВ} = (ПДВ / ДВ) * 100\%, \quad (1)$$

де: $ПН_{ПДВ}$ – податкове навантаження з ПДВ, %; $ПДВ$ – податок на додану вартість, грн; $ДВ$ – додана вартість, грн.

Податок на додану вартість є основним податком з обігу, який справляється у більшості країн світу. Вважається, що оподаткування здійснюється саме доданої вартості. Додана вартість – це вартість, що створена в процесі виробництва продукції (товару) певного підприємства і охоплює його реальний внесок у створенні вартості конкретного продукту.

Додана вартість включає заробітну плату працівників, прибуток підприємства та амортизацію основних засобів (ОЗ). Тобто додана вартість – валова продукція підприємства або ринкова ціна виготовленої продукції за мінусом вартості спожитої сировини і матеріалів, придбаних у постачальників та з включенням до неї амортизаційних відрахувань ОЗ, оскільки вони беруть активну участь у створенні ринкової ціни продукції. Це підтверджується вітчизняними науковими дослідженнями, які були запропоновані ще з часів радянської практики і до нині. Проте з даних, що містяться у фінансовій звітності підприємств, обчислити величину доданої вартості, а в результаті податкове навантаження, виходячи з її складових, досить важко без наявності необхідних знань особливостей діяльності підприємства [7, с. 213-218].

По-друге, податкове навантаження на платника з податку на прибуток підприємства, що є співвідношенням суми податку на прибуток, який належить сплатити до відповідного бюджету до суми оподаткованого прибутку підприємства за звітний період. Отже, формула податкового навантаження (податкової квоти) податку на прибуток підприємства ($ПН_{ПнП}$) виглядає так:

$$ПН_{ПнП} = ПнП / ОП * 100\%, \quad (2)$$

де: $ПнП$ – податок на прибуток підприємства, грн; $ОП$ – оподатковуваний прибуток підприємства, грн.

По-третє, податкове навантаження на платника єдиного внеску (ЄВ) на загальнообов'язкове державне соціальне страхування розраховується:

$$ПН_{ЄВ} = ЄВ / ФОП * 100\%, \quad (3)$$

де: $ПН_{ЄВ}$ – податкове навантаження на платника ЄВ, %;

$ФОП$ – фонд оплати праці, грн.

Як приклад, наведемо дані щодо розрахунку податкового навантаження на підприємство за зазначеними трьома показниками (табл. 1).

Дані табл. 1 свідчать, що податкове навантаження з певних податків складає значну величину. Так, для податку на додану вартість вона перебуває в межах з 13,1% до 20,9%, для податку на прибуток підприємства з 18,6% до 39,5%, для єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування з 23,0% до 37,5%. Викликано це високими ставками податків і різними базами оподаткування. Слід також зазначити, що ці показники не враховують повне податкове навантаження (податковий тиск) на підприємство загалом як інтегральну величину, адже до уваги беруться тільки три види податків. Інші податкові платежі теж становлять певну частку в загальній сукупності податкових платежів підприємства. Зокрема, це акцизний та екологічний податки, мито, податок на землю, податок на майно тощо. Єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, що входить до витрат підприємства, який в 2013-2015 рр. перебував у межах 36,7% - 49,7%, залежно від класу професійного ризику [6, с. 7-23], а з 01.01.2016 р. – 22% фонду оплати праці без врахування класів професійного ризику. Окрім того, з 01.01.2016 р. єдиний внесок розраховується

Таблиця 1

Розрахунок показника податкового навантаження ТзОВ «Райдуга»

№п / п	Показники	Роки				Примітка
		2013	2014	2015	2016	
1	2	3	4	5	6	7
1.	Ставка податку на додану вартість (ПДВ), %	20	20	20	20	
2.	Сума податку на додану вартість, тис. грн	22,54	39,4	36,17	42,65	
3.	Сума доданої вартості, тис. грн	141,6	187,7	217,0	325,5	
4.	Податкове навантаження на платника ПДВ, %	15,9	20,9	16,7	13,1	ПНПДВ=(ПДВ / ДВ)*100%
5.	Ставка податку на прибуток підприємства, %	19	18	18	18	
6.	Сума податку на прибуток підприємства (ПнП), тис. грн	6,7	0,7	30,7	45,7	
7.	Фінансовий результат, чистий прибуток підприємства, тис. грн	24,6	1,77	146,7	245,4	
8.	Податкове навантаження на платника ПнП, %	27,2	39,5	20,9	18,6	ПНПнП=ПнП / ОП *100%
9.	Ставка ЄВ, % (залежно від класу професійного ризику)	36,76-49,7	36,76-49,7	36,76-49,7	22	з 01.01.2016 р. – 22% ФОП (без класів професійного ризику)
10.	Сума ЄВ, тис. грн	17,12	58,41	96,36	72,7	
11.	Фонд оплати праці (ФОП), тис. грн	48,6	185,5	256,6	315,8	
12.	Податкове навантаження на платника ЄВ, %	35,2	31,5	37,5	23,0	ПНСВ=ЄВ / ФОП *100%

інакше. Адже відповідно до ст. 8 Закону України від 08.07.2010 р. №2464-VI «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» із змінами, внесеними Законом України від 24.12.2015 р. №909-VIII «Про внесення змін до ПКУ та деяких законодавчих актів в Україні», якщо база нарахування єдиного внеску не перевищує розміру мінімальної заробітної плати, встановленої законом на місяць, за який отримано дохід, то сума внеску розраховується як добуток розміру мінімальної заробітної плати, встановленої законом на місяць, за який отримано дохід (прибуток), та ставки єдиного внеску.

Формулу розрахунку інтегрального показника податкового навантаження на підприємства за і-тими платежами (Пні), що сплачує підприємство, яке працює за загальною системою оподаткування, можна представити як відношення суми сплачених податків до чистого прибутку від реалізації продукції:

$$P_{ni} = ((P_{nП} + ПДВ + АП + ЄВ + ІПП) / ЧП) * 100\%, \quad (4)$$

де: ЧП – чистий прибуток підприємства (без врахування непрямих податків), тис. грн; АП – акцизний податок, тис. грн; ІПП – інші податкові платежі, тис. грн.

Наприклад, податкове навантаження за і-ми платежами (інтегральний показник) ТзОВ «Райдуга» у 2016 р. буде складати:

$$P_{ni_{2016}} = ((45,7 + 42,65 + 72,7) / 245,4) * 100\% = 65,6\%.$$

Запропонований показник є індексом стану оподаткування підприємства і може вважатися об'єктом управління оподаткуванням, оскільки відображає податкове навантаження на підприємства регіонів (доля податку у співвідношенні з прибутком платника), через те що саме прибуток від реалізації продукції є метою діяльності підприємства і дає можливість порівняти податкове навантаження на

підприємствах різних сфер національної економіки, зокрема характеризуючи загальну податкомісткість реалізованої продукції. Податкове навантаження на підприємство варто порівнювати саме з результатом виробничої діяльності, який найбільше цікавить підприємців. Заходи, які будуть впроваджені у виробництво і сприятимуть оптимізації податкового навантаження на платника податків, можна поділити на локальні та макроекономічні [4, с. 239-244].

Локальні заходи оптимізації податкового навантаження стосуються:

- забезпечення якості ведення обліку та контролю первинних документів, способів оцінки і порядку списання на витрати;
- максимізації чистого прибутку на ринку за рахунок ефективного використання виробничих ресурсів, які є об'єктом оподаткування;
- впровадження податкового планування.

Податкове планування проявляється в тому, що коли підприємство-платник податків може самостійно обирати місце податкової та фактичної адреси для підприємства, його філій і представництв, оптимізуючи розміри податкових ставок, які можуть бути різними у регіонах країни, крім цього, платник податків має право вибору найбільш оптимальної організаційно-правової форми та відповідного режиму оподаткування, а також самостійного впливу на напрями користування прибутком і можливості одержання пільг тощо [3, с. 15-21].

Міжнародна та вітчизняна податкова практика підтверджує наявність шляхів незаконного ухилення від оподаткування та уникання сплати податків. В Україні така практика базується, головним чином, на використанні певних «лазівок» у зв'язку з недосконалістю чинного законодавства та порушеннями платниками податкової дисципліни. Варто зазначити, що «ухилення» від сплати податків може базуватися на незаконних способах їх сплати [2, с. 35-36].

Податкове планування є також надзвичайно ефективним інструментом зниження податкового навантаження на підприємство, якщо воно не базуватиметься на незаконному ухиленні від сплати податкових платежів. Науково обґрунтоване податкове планування на підприємстві допоможе вивільнити кошти від оподаткування, які можна використати на інвестиційну діяльність.

Макроекономічні заходи оптимізації податкового навантаження підприємства полягають у такому:

- зниження ставок податків, що сприятиме зростанню бюджетних надходжень за рахунок збільшення кількості платників податків і розширення бази оподаткування;
- покращення функціонування системи податкового адміністрування і забезпечення прозорості цього процесу;
- ефективне надання податкових пільг підприємствам тощо.

Зниження загальної кількості податкових пільг сприяє формуванню досконалої та справедливої податкової системи за рахунок вирівнювання податкового навантаження між суб'єктами господарювання з одночасним зниженням податкового тиску на платників податків. З іншого боку, податкові пільги є дієвим інструментом стимулювання інвестиційно-інноваційної діяльності [8, с. 39-53].

У зв'язку з впровадженням нової податкової реформи у 2016 р. було запропоновано низку суттєвих змін у податковому кодексі: скасовано пільги при сплаті податку на прибуток суб'єктів господарювання готельного бізнесу, інформаційних технологій, галузі електроенергетики; встановлено основну ставку податку на прибуток від операцій з цінними паперами і деривативами; інвестиційний прибуток, відсотки, дисконтні доходи, дивіденди, роялті; переглянуто умови отримання податкових пільг підприємствами паливно-енергетичного комплексу, водо-, теплопостачання та водовідведення; з 01.01.2016 р. впроваджено для фізичних осіб-підприємців та осіб, які проводять незалежну професійну діяльність та інших платників, загальну ставку ЄВ – 22% (без класів ризику), скасовано утримання з найманих працівників ЄВ – 3,6% від фонду оплати праці; змінено вимоги щодо реєстрації осіб як платників ПДВ, що полягає у підвищенні загальної

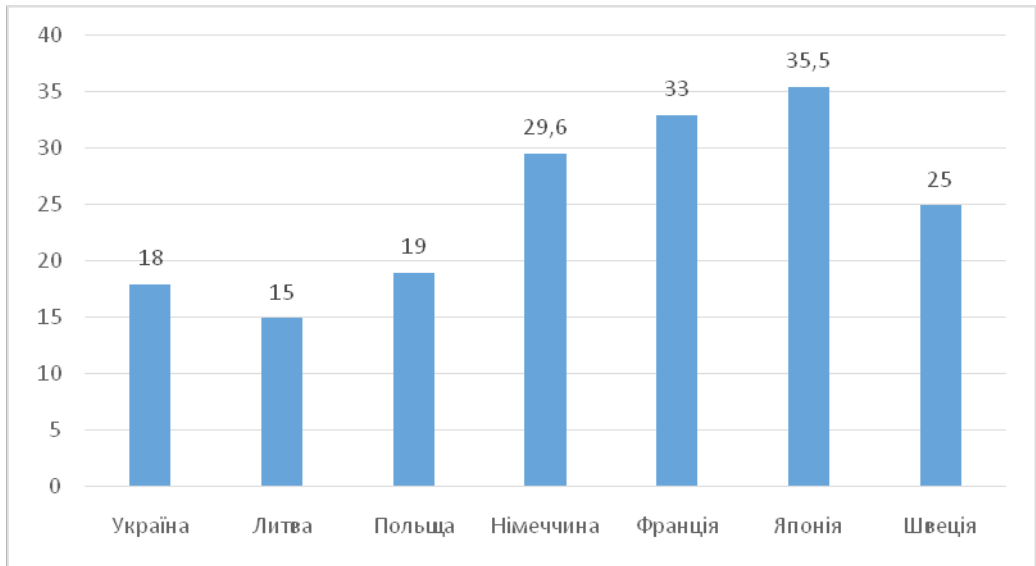

Рис. 1. Ставки податку на прибуток підприємств за станом на 2015 р., %

суми від здійснення операцій з постачання товарів, робіт (послуг) протягом 12 календарних місяців сукупно з 300 000 грн до 1 000 000 грн (без урахування податку на додану вартість). Така новація стосується платників, що належать до загальної системи оподаткування [6, с. 7-23] і позитивно впливає на удосконалення податкової системи тощо. Таким чином, запровадження запропонованих новацій Податкового кодексу підвищує конкурентоспроможність підприємств та їх інвестиційну привабливість [13, с. 136-139; 14, с. 120-145].

Очевидно, що зниження податкового навантаження на платника податків завдяки впровадженню обґрунтованого пільгового оподаткування підвищує ефективність роботи підприємства. Проте в Україні відсутній дієвий пільговий механізм стягнення податків, що слабо стимулює інвестиційну діяльність і часто запроваджені податкові пільги втрачають свою ефективність.

Дані про податкове навантаження на підприємства в Україні та інших країнах у вигляді ставок певних податків наведено на рис. 1.

В Україні упродовж 2011-2015 рр. відбулося поступове зниження ставок податку на прибуток. Зниження ставок податку є загальноєвропейською тенденцією. У Литві податок на прибуток зменшився до 15% і це є однією з найнижчих ставок у країнах Європи, у Польщі – до 19%, у Швеції – до 25%.

Така податкова конкуренція створена країнами для вигідніших умов залучення іноземних інвестицій. Низькі ставки податку на прибуток притаманні більше для країн – нових членів ЄС. Німеччина, Франція, Іспанія, Італія хоча поступово знижують величину ставок, але там вони залишаються ще одними з найвищих (30-34%).

Для України зниження номінальної ставки податку на прибуток не впливає на швидкий розвиток бізнесу, оскільки важливе значення має встановлення бази оподаткування, рівень сплати податку тощо. Основою розрахунку податку на прибуток у Німеччині є бухгалтерський облік. Податкова звітність складається на основі комерційної звітності з коригуванням показників відповідно до податкового законодавства. У Франції порядок обліку податку на прибуток ведеться згідно з міжнародними стандартами фінансової звітності, як і у Німеччині. Таким чином, Франція домоглася цілковитої гармонізації бухгалтерського і податкового законодавства завдяки прийнятому у 2011 р. удосконаленому податковому кодексу. У Литві податок на прибуток визначається на основі даних фінансового обліку. Там особливістю є те, що доходи і витрати відображаються відповідно

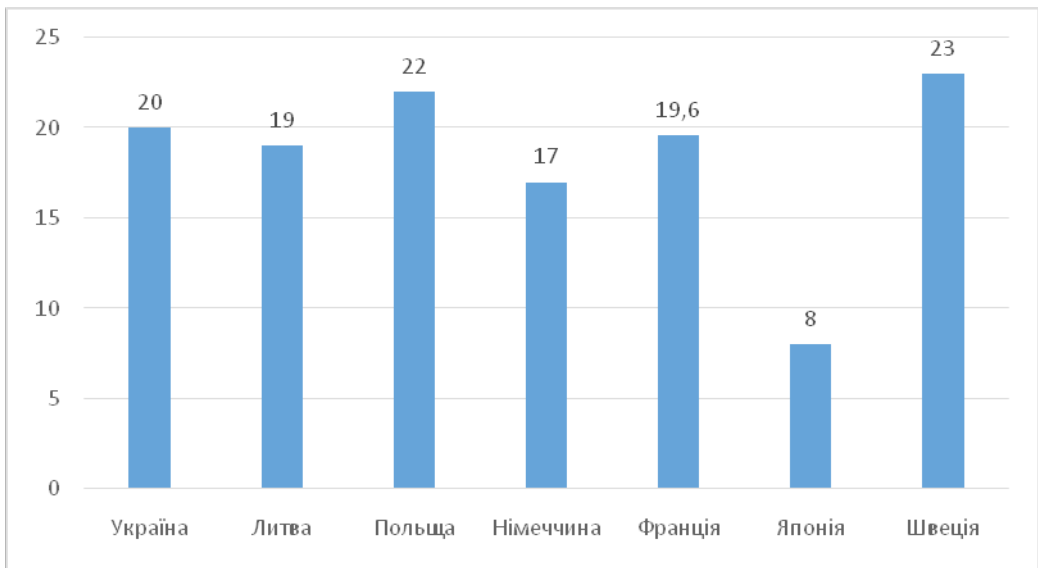

Рис. 2. Ставки податку на додану вартість за станом на 2015 р., %

до принципів бухгалтерського обліку, окрім доходів, що визначаються касовим методом. Українську модель справляння податку на прибуток можна вдосконалити шляхом запозичення досвіду Литви, Німеччини та Франції, зокрема завдяки запровадженню правил ведення бухгалтерського фінансового обліку на законодавчому рівні [11, с. 335-341].

Порівняння базових ставок з податку на додану вартість України та її економічних партнерів наведено на рис. 2.

Ставка податку на додану вартість в Україні становить 20% від об'єкта оподаткування. Така ж ставка ПДВ встановлена у Великобританії, Сербії, Білорусі, Вірменії. У Швеції ставка ПДВ складає 23%, а в Японії – 8%, у Німеччині – 19%, Польщі – 22%, Франції – 19,6 %. Вочевидь, що кожна країна має свої міркування щодо оптимального розміру ставок ПДВ.

Відомо, що навіть за спрощеної системи оподаткування, яка має певні позитивні сторони, підприємства в Україні мають значне податкове навантаження через високу ставку ПДВ, єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та високу ставку єдиного податку. Така ситуація потребує дієвих заходів з боку держави, які полягають у зниженні податкового навантаження на платника податків задля розвитку підприємницької діяльності та надання можливості виконання покладених на нього соціально-економічних функцій. Зазначене, слугуватиме предметом подальших наукових досліджень [10, с. 200-203].

Отже, податкова система України має значні проблеми, які потребують негайного вирішення. Адміністрування податкових платежів потребує удосконалення, оскільки вони гальмують розвиток економіки, що створює загрозу як для соціально-економічного стану, так і для економічної безпеки держави.

Важливим питанням податкового і економічного сьогодення залишається оптимізація податкового навантаження на підприємства регіонів. При такій оптимізації необхідно враховувати інтереси держави у якомога більшому наповненні бюджетів і цільових фондів задля високого рівня забезпечення населення соціальними послугами, так і інтереси платників податків щодо зниження їх податкового тягаря. Найбільш ефективних результатів щодо оптимізації податкового навантаження на суб'єкти господарювання можна досягти лише при комплексному здійсненні на них локальних і макроекономічних заходів впливу, а також подальшому впровадженні відповідних податкових реформ в Україні.

Список використаних джерел

1. Крисоватый А. И. Фискальный федерализм. Проблемы и перспективы развития : монография / А. И. Крисоватый, И. А. Майбуров, Ю. Б. Иванов. М.: Юнити-Дана, 2015. – 435 с.
2. Клебанова Т. С. Моделирование податкового навантаження в умовах трансформаційної економіки : монографія / Т. С. Клебанова, Г. С. Ястребова. – Х.: ИНЖЕК, 2009. – 276 с.
3. Майбуров И. А. Налоги и налогообложение. Палитра современных проблем / И. А. Майбуров, Ю. Б. Иванов, Б. Х. Алиев и др. – М.: Юнити-Дана, 2014. – 487 с.
4. Новосельська Л. І. Методи оцінювання рівня податкового навантаження на підприємства / Л. І. Новосельська // Науковий вісник НЛТУ України: зб. наук.-техн. праць. – Львів, 2013. – Вип. 23.7. – С. 239-244.
5. Соколовська А. М. Теоретичні засади визначення податкового навантаження та рівня оподаткування економіки / А. М. Соколовська // Економіка України. – 2006. – № 7. – С. 4-12.
6. Соколовська А. М. Реформи єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування в Україні / А. М. Соколовська // Фінанси України. – 2015. – №7. – С. 7-23.
7. Дропа Я. Б. Податкове навантаження та його вплив на економіку України / Я. Б. Дропа, І. І Чабан // Формування ринкової економіки в Україні. – 2009. – Вип. 19. – С. 213-218.
8. Алексеев І. В. Конкурентоспроможність і проблеми фінансування і стимулювання інновацій / І. В. Алексеев, С. В. Паранчук, О. С. Червінська // Конкурентоспроможність: проблеми науки та практики : монографія ; під ред. В. С. Пономаренка, М. О. Кізіма, Ю. Б. Іванова. – Х.: ФОП Павленко О.Г.; ИНЖЕК, 2011. – С. 39-53.
9. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Порядку формування плану-графіка проведення документальних планових перевірок платників податків» від 02.06.2015 №524. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0751-15>
10. Улюбівєва К. К. Додана вартість як об'єкт бухгалтерського обліку та база обкладання ПДВ / К. К. Улюбівєва // Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія : Економічні науки. – 2010. – №2. – С. 200-203. – Режим доступу: <http://core.ac.uk/download/pdf/11824138.pdf>
11. Атаманенко І. Б. Ефективність методів податкового планування / І. Б. Атаманенко // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія «Логістика». – 2010. – Вип. 669. – С. 335-341.
12. Моніторинг економічного законодавства. Головні зміни. Податки і збори // Центр правової інформації Чернігівської обласної універсальної наукової бібліотеки ім. В.Г. Короленка: сайт. – 2015. – 5 лютого. – Режим доступу: http://cpi-cher.blogspot.com/2015/02/blog-post_35.html
13. Майстренко С. В. Використання світового досвіду обліку податку на прибуток підприємств в Україні / С. В. Майстренко // Облік, аналіз та аудит: еволюція, сучасний стан та перспективи розвитку : зб. матеріалів Всеукр. студ. наук.-практ. конф., 9 грудня 2014 р. / ДВНЗ «Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана ; [редкол.: М. І. Бондар та ін.]. – Київ, 2014. – С. 136-139. – Режим доступу:<http://ir.kneu.edu.ua:8080/bitstream/2010/6851/1/Maystrenko.pdf>
14. Фінанси зарубіжних країн : навч. посібник / [О. П. Кириленко, Т. О. Кізіма, Н. Я. Кравчук, В. П. Горин та ін.]; наук. ред.: О. П. Кириленко ; Тернопільський національний економічний університет. – Тернопіль: Вектор, 2013. – 420 с.

Reference

1. Krisovatyy, A. I., Mayburov, I. A., & Ivanov Yu. B. (2015). *Fiskalnyy federalizm. Problemy i perspektivy razvitiya [Fiscal Federalism. Problems and prospects of development]*. Moscow: Unity-Dana. [in Russian].
2. Klebanova, T. S., & Yastrebova, H. S. (2009). *Modelyuvannya podatkovoho navantazhennya v umovakh transformatsiyanoi ekonomiky [Modeling of the tax burden in the conditions of transformation economy]*. Kharkiv: INGEK. [in Ukrainian].
3. Mayburov, I. A., Ivanov, Yu. B., Aliiev, B. H. & et al. (2014). *Nalogi i nalogooblozhenie. Palitra sovremennykh problem [Taxes and taxation. The palette of contemporary issues]*. Moscow: Unity-Dana. [in Russian].
4. Novoselska, L. I. (2013). *Metody otsinyuvannya rivnya podatkovoho navantazhennya na pidpryyemstva [Methods for evaluation of the tax burden on business units]*. In *Naukovyy visnyk NLTU Ukrainy [Scientific Bulletin of National Forestry University of Ukraine]*: Vol. 23.7 (pp. 239-244). [in Ukrainian].
5. Sokolovska, A. M. (2006). *Teoretychni zasady vyznachennya podatkovoho navantazhennya ta rivnya opodatkuvaniya ekonomiky [Theoretical basis of determining the tax burden and the level of taxation in economy]*: Vol. 7 (pp. 4-12). Kyiv. Ekonomika Ukrainy – Economy of Ukraine. [in Ukrainian].
6. Sokolovska, A. M. (2015). *Reformy yedynoho vnesku na zahal'noobov'язkove derzhavne sotsial'ne strakhuvannya v Ukraini [Reforms of single fee on the obligatory state social insurance in Ukraine]*. *Finansy Ukrainy – Finance of Ukraine*, 7, 7-23. [in Ukrainian].
7. Dropa, Ya. B., & Chaban, I. I. (2009). *Podatkove navantazhennya ta yoho vplyv na ekonomiku Ukrainy [Tax burden and its impact on the economy of Ukraine]*. In *Formuvannya rynkovoyi ekonomiky v Ukraini [Formation of market economy in Ukraine]*: Vol. 19 (pp. 213-218). [in Ukrainian].
8. Alyeksyeiev, I. V., Paranchuk, S. V., Chervinska, O. S. (2011). *Konkurentospromozhnist' i problemy finansuvannya i stymulyuvannya innovatsiy [Competitiveness and problems of financing and stimulating of innovations]*. [in Ukrainian].

- innovation]. In V. S. Ponomarenko, M. O. Kizym, Yu. B. Ivanov, *Konkurentospromozhnist': problemy nauky ta praktyky [Competitiveness: problems of science and practice]*. Kharkiv: INGEK. [in Ukrainian].
9. Ministry of Finance of Ukraine (2012). Pro zatverdzhennya Poryadku formuvannya planu-hrafika provedennya dokumental'nykh planovykh perevirok platnykiv podatkov [On approval of the Procedures for formation of plan-schedule about providing of documentaries scheduled inspections of taxpayers] (*Order 524 on 2015, June 2*). Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0751-15> [in Ukrainian].
  10. Ullubiyeva, K. K. (2010). Dodana vartist' yak ob'yekt bukhhalters'koho obliku ta baza obkladannya PDV [Added value as an object of accounting and VAT taxation base]. *Visnyk Zhytomyrs'koho derzhavnoho tekhnolohichnoho universytetu. Seriya : Ekonomichni nauky – Journal of Zhytomyr State Technological University. Series: Economics*, 2, 200-203. Rezhym dostupu: <http://core.ac.uk/download/pdf/11824138.pdf>. [in Ukrainian].
  11. Atamanenko, I. B. (2010). Efektyvnist' metodiv podatkovoho planuvannya [The effectiveness of the methods of tax planning]. In *Visnyk Natsional'noho universytetu «Lviv's'ka politekhnika». Seriya «Lohistyka» [Bulletin of National University «Lviv Polytechnic». Series «Logistics»]*: Vol. 669 (pp. 335-341). [in Ukrainian].
  12. Monitoryng ekonomichnoho zakonodavstva. Holovni zminy. Podatky i zbory [Monitoring of economic legislation. The main changes. Taxes and fees] (2015, February, 5). Website of Center of Legal Information of the Chernihiv Regional Universal Scientific VG Korolenko Library. Retrieved from http://cpi-cher.blogspot.com/2015/02/blog-post_35.html [in Ukrainian].
  13. Maystrenko, Ye. V. (2014). Vykorystannya svitovoho dosvidu obliku podatku na prybutok pidpryemstv v Ukraini [Use of international experience of account of corporate income tax in Ukraine]. *Oblik, analiz ta audyt: evolyutsiya, suchasnyy stan ta perspektivy rozvytku [Accounting, analysis and audit: evolution, current state and development prospects]* (Materials of All-Ukrainian student scientific conference, 2014, December 9). Kyiv: Kyiv National Economic University n.a. Vadym Hetman. Retrieved from <http://ir.kneu.edu.ua:8080/bitstream/2010/6851/1/Maystrenko.pdf> [in Ukrainian].
  14. Kyrylenko, O. P. (Ed.), Kizyma, T. O., Kravchuk, N. Ya., Horyn, V. P., & et al. (2013). *Finansy zarubizhnykh krayin [Finance of Foreign Countries]* (Textbook). – Ternopil; Ternopil National Economic University. [in Ukrainian].

Aliksieiev I. V., Paranchuk S. V., Chervinska O. S., Synyutka N. H. Management of enterprises' tax burden.

The essence of term «tax burden» is justified and its impact on the domestic economy is evaluated. The fact that the state tax policy in Ukraine is mainly focused on the maximum use of fiscal functions is proved. Imperfect tax legislation does not provide favorable conditions for the enterprises and creates excessive tax burden for them.

The author's own interpretation of the tax burden is formulated. So the tax burden should be understood as the total amount of taxes, fees, charges paid by the entity to budgets and trust funds. The level of tax burden and its value for some taxes at the micro level (local companies) are generalized. An integral indicator of the tax burden of enterprises is offered. It can be considered as the object of taxation management because it reflects the share of tax in relation to the net profit of the company, as well as measures to optimize the tax burden to stimulate local entrepreneurship entities. The local (micro and macro-economic) activities for optimization are determined. The tax burden of enterprises of European countries and the main directions of tax planning on the basis of international experience are outlined.

The main directions of improvement of the tax burden management in Ukraine in the context of further development prospects and European integration are proposed.

Keywords: taxation, tax burden, tax planning, tax burden optimization, tax benefit.

Алексєєв Ігор Валентинович – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів Національного університету «Львівська політехніка» (e-mail: igor.aliexsieiev@lpnu.ua).

Aliksieiev Ihor Valentynovych – Dr. Sci. (Econ.), Prof., Head of the Department of Finance of the Lviv Polytechnic National University.

Паранчук Степан Васильович – кандидат економічних наук, професор, професор кафедри фінансів Національного університету «Львівська політехніка» (e-mail: stepan.v.paranchuk@lpnu.ua).

Paranchuk Stepan Vasylyovych – Ph.D. (Econ.), Prof., Professor of the Department of Finance of the Lviv Polytechnic National University.

Червінська Оксана Степанівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів Національного університету «Львівська політехніка» (e-mail: oksana.s.chervinska@lpnu.ua).

Chervinska Oksana Stepanivna – Ph.D. (Econ.), Assoc. Prof., Associate Professor of the Department of Finance of the Lviv Polytechnic National University.

Синютка Наталія Геннадіївна – кандидат економічних наук, ст. викладач кафедри фінансів Національного університету «Львівська політехніка» (e-mail: nataliya.g.synyutka@lpnu.ua).

Synyutka Nataliya Hennadiyivna – Ph.D. (Econ.), Senior Lecturer of the Department of Finance of the Lviv Polytechnic National University.

Надійшло 30.11.2016 р.